

مجلس شورای اسلامی
جمهوری اسلامی ایران

امتحانات متمرکز عمومی نیمسال اول ۱۴۰۳-۱۴۰۲

ساعت برگزاری: ۹ صبح
نمره: ۲۰
نمیت پهنی: ۹۰ دقیقه

مهر مدرسه

شماره یا نام مصحح اول	نمره به عدد	نمره به حرف
شماره یا نام مصحح دوم	نمره به عدد	نمره به حرف

کد طلبگی:

کد امتحان:	۲۴۰۲۱/۰۵
تاریخ آزمون:	۱۴۰۲/۱۰/۲۰
عنوان:	اصول فقه ۱
کتاب:	دروس فی علم الاصول
محدوده:	از تعریف علم اصول تا ابتدای النوع الثانی (اصول عملیه) (ص ۴۴-۱۴)
حذفیات:	دروس فی علم الاصول: مباحث ذیل توسط اساتید "تلخیص" و مطالب کلی ارائه شود: ۱. از ابتدای تعریف علم اصول تا پایان جواز استنباط (ص ۱۹-۱۴) ۲. از اول دلالت «الدلیل الشرعی اللفظی» تا ابتدای «المدلول الوضعی و المدلول التصدیقی» (ص ۲۹-۲۴) ۳. علاقه الحکم بمقدماته تا انتهای العلاقه داخل الحکم الواحد (ص ۴۴-۴۳) در تلخیص، تطبیق متون عرب لازم نیست.

از نوشتن نام و نام خانوادگی در برگه امتحان و پاسخنامه، خودداری نمایید.

۰/۵

۱- کدام یک از گزینه‌های زیر از مصادیق حکم وضعی است؟ ص ۲۰

- الف. وجوب انفاق بر عیال
- ب. حرمت شرب خمر
- ج. وجوب نماز
- د. ملکیت

۰/۵

۲- عبارت: «فسحُ الشارع المجالَ للمكلف، فی الفعل و عدمه بنحو التساوی» اشاره به کدام قسم از اقسام حکم تکلیفی دارد؟ ص ۲۰

- الف. استحباب
- ب. کراهت
- ج. حرمت
- د. اباحه

۰/۵

۳- کدام یک از فقیه یا اصولی در مباحث خود به «حجیت قطع» احتیاج دارند؟ ص ۲۱

- الف. هیچ یک
- ب. اصولی
- ج. هر دو
- د. فقیه

۰/۵

۴- منشأ دلالت تصویریه کدام است؟ ص ۳۰

- الف. اراده استعمالی متکلم
- ب. اراده جدی متکلم
- ج. دلالت تصدیقیه
- د. وضع

۰/۵

۵- آیا استعمال «صیغه امر» در معنای «استحباب»، و استعمال «صیغه نهی» در معنای «کراهت»، به ترتیب جایز است؟ ص ۳۲

- الف. خیر - خیر
- ب. بله - خیر
- ج. خیر - بله
- د. بله - بله

۰/۵

۶- آیا «اجماع» و «شهرت» در صورتی که مفید علم نباشند، به ترتیب حجّت هستند؟ ص ۳۶

- الف. خیر - خیر
- ب. بله - خیر
- ج. خیر - بله
- د. بله - بله

۷- عناصر مشترک را با ذکر دو مثال تعریف کنید. ص ۱۶-۱۵

۲

جواب: عناصر مشترک قواعدی عمومی و کلی است که برای استنباط احکام فراوان و گوناگون در سراسر فقه به کار می‌رود. (نمره) مانند حجیت ظهور (۵/نمره) و حجیت خبر واحد ثقه (۵/نمره).

۲

۸- چرا شکوفایی علم اصول در حوزه فقه شیعی با تأخیر صورت گرفت؟ ص ۱۸

جواب: این بدان جهت است که مکتب سنی، رحلت پیامبر اکرم صلی‌الله‌علیه‌وآله را پایان عصر نص و حضور معصوم، می‌پنداشت و حاجت ایشان به علم اصول از همان زمان آغاز شد؛ (نمره) ولی امامیه که امام را امتداد وجود پیامبر می‌داند، عصر نص ایشان تا پایان غیبت صغری ادامه داشته و حاجت ایشان به علم اصول از این زمان به بعد آغاز گردیده است. (۱ نمره)

۹- توضیح دهید چرا بین احکام وضعی با احکام تکلیفی پیوندی محکم و ارتباط زیادی وجود دارد؟ توضیحات خود را با تطبیق بر حکم

۲

وضعی «زوجیت» تکمیل کنید. ص ۲۰

جواب: زیرا هیچ حکم وضعی وجود ندارد مگر آن که در کنارش حکمی تکلیفی هست. (نمره) زوجیت، یک حکم شرعی وضعی است که با چند حکم تکلیفی مانند وجوب نفقه بر مرد و وجوب تمکین بر زن همراه است. (۵/نمره)

۲

۱۰- فرق بین «دلیل محرز» و «اصل عملی» را بیان کنید. ص ۲۱

جواب: دلیل محرز ناظر به تشخیص حکم واقعی شرعی و عهده‌دار کشف آن است که یا به درستی آن را کشف می‌کند یا در کشف آن خطا می‌کند؛ (نمره) اما اصل عملی در مواقع حیرت و جهل نسبت به حکم واقعی برای مکلف تعیین تکلیف می‌کند و هیچ نگاهی به واقع و حکم واقعی شرعی ندارد. (۱ نمره)

۱

۱۱- قول کسانی که می‌گویند: «دلالت الفاظ بر معانی، ذاتی است» با چه اشکالی مواجه است؟ ص ۲۴

جواب: اگر دلالت الفاظ بر معانی، ذاتی بود باید این دلالت در حق همه انسان‌ها تحقق پیدا می‌کرد. و مثلاً یک انسان غیر عرب باید بدون نیاز به آموختن لغت و ادبیات عربی نسبت به معانی کلمات عربی آگاهی می‌داشت، در حالی که بطلان این پندار واضح است. (نمره)

۲

۱۲- جمله «تامه» و «ناقصه» را تعریف کنید و بیان کنید هر یک از دو جمله مذکور بر چه سنخ از نسبت دلالت دارند؟ ص ۲۹

جواب: جمله تامه: جمله‌ای که دلالت بر معنایی کند که سکوت در مقابل آن صحیح باشد، جمله تامه است. (۵/نمره) جمله ناقصه: در مقابل جمله تامه، جمله‌ای است که سکوت در مقابل آن صحیح نیست و به منزله یک کلمه است. (۵/نمره)

جمله تامه بر نسبت غیر اندماجیه (غیر ادغامی) دلالت می‌کند (۵/نمره) و جمله ناقصه بر نسبت اندماجیه (ادغامی) دلالت دارد. (۵/نمره)

۲

۱۳- دلالت «سیره عقلاء» بر حجیت خبر واحد ثقه را تقریر کنید. ص ۳۷

جواب: سیره اصحاب ائمه علیهم‌السلام از آن جهت که عقلا هستند و با قطع نظر از متدین و متشرع بودن ایشان، بر عمل به خبر واحد ثقه مستقر بوده است (نمره) و با توجه به این که سیره مذکور در مقابل و محضر حضرات معصومین علیهم‌السلام مورد عمل قرار می‌گرفته است (۵/نمره) و ایشان ردع و منعی از آن نداشتند، دلالت بر امضای سیره مذکور دارد. (۵/نمره)

۱۴- مصنف در مقام بیان فرق بین سیره متشرعه با سیره عقلاء می‌نویسد: «و ینبغی الالتفات إلى أن سیره العقلاء تختلف عن سیره المتشرعة، فإن العقلاء إذا جرت سیرتهم علی فعل و كان ذلك منهم بما هم ملتزمون بضوابط الشرع فهی سیره متشرعة، و إذا جرت بقطع النظر عن ذلك فهی سیره عقلاء»؛ ایشان پس از بیان فرق فوق الذکر، چه امر مهمی را درباره دلالت و حجیت این دو سیره مترتب می‌کند؟ ص ۳۸

۲

جواب: با توجه به فارق مذکور مشخص می‌شود که سیره عقلاء ارزش، حجیت و دلالتی ندارد مگر این که امضای آن از جانب معصوم علیه‌السلام ثابت شود، هر چند این امضاء از طریق عدم ردع کشف شود. (نمره) اما در سیره متشرعه صرف همین فرض که متشرعین مقید به ضوابط و قوانین شرعی هستند، برای اثبات حجیت آن کافی است و دیگر نیاز مجدد به امضای معصوم علیه‌السلام ندارد. (نمره)

۱۵- چرا برای کسی که بعضی از روزهای ماه مبارک رمضان روزه متعذر است، روزه روزهای دیگر ماه رمضان واجب است، اما کسی در انجام جزئی از اعمال وضوء معذور است، وجوب وضوء کاملاً از عهده او ساقط می‌شود؟ ص ۴۴

۲

جواب: وجوب روزه ماه مبارک رمضان به تک تک روزهای این ماه مبارک به صورت استقلالی تعلق گرفته است. یعنی در یک ماه رمضان سی روزه، سی وجوب روزه وجود دارد؛ لذا با متعذر شدن مکلف از روزه بعضی از روزها، وجوب روزه باقی روزهای ماه مبارک به قوت خود باقی است. (نمره) اما وجوب جزء جزء اجزای وضوء به صورت ضمنی است و اجزای وضوء هر کدام به صورت استقلالی وجوب ندارند، و لازمه ضمنی بودن وجوب اجزای وضوء این است که با سقوط وجوب یک جزء، وجوب سایر اجزاء نیز ساقط می‌شود. (نمره)